

Pokrajinski izbori najavljuju sudbinu nemačkog Saveza?

Tri pokrajine Savezne Republike Nemačke, Baden Virtemberg, Saksonija Anhalt i Rajna Palatinat, 13. marta su izglasale svoje pokrajinske parlamente. Rezultati izbora najavljuju nekoliko novih fenomena koji će narednih godina stolovatipolitičkim diskursom cele Evrope.

U svim pokrajinama u kojima se u nedelju 13. marta glasalo izlaznost je bila izuzetno visoka. Izbeglička kriza je motivisala mnoge birače da svoj stav artikulišu preko izbornih urni. **U poređenju sa izborima 2011. izlaznost je veoma porasla:** u Baden Virtembergu sa 66,2% na 70,4%, Rajni Palatinatu sa 61,8% na 70,4%, a u Saksonija Anhaltu sa 51,2%, na 61,1%. Već drugi put za redom ove tri pokrajine pokazuju tendenciju rasta izlaznosti na pokrajinskim izborima. Dok je 2011. motivacija biračima da glasaju bilatragedija izazvana cunamijem, tepotapanjem jezgra reaktora u Fukušimi, **ove godine je to bez ikakve dileme bila izbeglička kriza.**

Tendencija rasta izlaznosti na pokrajinskim i uopšte regionalnim i lokalnim izborima pokazuje da se demokratsko poverenje građana sužava na manje teritorijalne jedinice. Građani nemaju više utisak da mogu da upravljaju politikom na nacionalnom nivou, a još manje na najvišem, evropskom nivou.

Greška bi bila dispartitet izlaznosti na državnom i regionalnom nivou svoditi na zasićenost građana politikom, kako to obično mediji posle izbora objašnjavaju. **Ovde je očigledno reč o sve manjem poverenju građana u demokratsko ustrojstvo – kao takav ovaj fenomen bi trebalo uzeti veoma ozbiljno.** Građani imaju osećaj da ne mogu da utiču više na koncipiranje tzv. velikih politika i da je “stvaranje istorije” van njih, odnosno rezervisano samo za političku elitu, koju oni kao takvu veoma negativno recipiraju. Geopolitička kretanja time dobijaju oligarhijski karakter. Za Nemačku to znači da se reprezentativna demokratija, koja je bila najuspešniji demokratski model, sve više odvaja od baze koju bi trebalo da reprezentuje, odnosno, da se Bundestag, koji bi trebalo da bude predstavnik građana, sve više odvaja od građanstva i prelazi u ruke profesionalnih političkih elita. Bundesrat, koji ovakvim razvojem, bez obzira na njegove ustavne nadležnosti, dobija na značaju ostaje “stešnjen” pretežno zakonodavnim zadacima, bez mogućnosti da utiče na nacionalnu politiku. Ovaj demokratski obrt deluje tako da umesto politike koja je “top down” imamo tendencije koje su “bottom up” i koje više ne reflektuju primereno na najvišem nivou.

Baden Virtemberg

U Baden Virtembergu su Zeleni proslavili istorijsku pobedu, postavši sa preko 30% glasova po prvi put najjača partija u pokrajinskom parlamentu. Pobeda Zelenih je SPD(socijaldemokrate) koštala statusa “narodne” partije, pošto su, izgubivši preko 10% glasova, postali u Baden Virtembergu “mala” partija. Hrišćanske demokrate, CSU, sa 27% osvojenih glasova su mogli samo u medijima da slave dobar rezultat – u stvarnosti su gorko pobeđeni od strane dosadašnjeg premijera Baden Virtemberga, Vinfrida Krečmana, kandidata Zelenih, **koji je u svojoj kampanji agitovao sa pozicije Zelenih, a propagirao program hrišćanskih konzervativaca.**

Pravi pobednik izbora je AfD, Alternativa za Nemačku, stranka koja je svojim prvim pojavljivanjem na izbornim listama odmah osvojili preko 15% glasova i time prestigla SPD. Liberali, FDP, koji su na prošlim saveznim izborima ostali van Bundestaga i kojima je pretilo političko iščeznuće, izmenjenim i podmlađenim rukovodstvom i pametnom politikom su se vratili na političku scenu i u Baden Virtembergu ušli u pokrajinski parlament sa preko 8% osvojenih glasova. Liberali su iskoristili izbegličku krizu i osvojili glasove prvenstveno kritikujući Saveznu vladu (sastavljenu od socijaldemokrata i hrišćanskih demokrata) i njeno nemušto rvanje sa ogromnim brojem izbeglica.

Sada je politička scena Nemačke u sredini prepuna, a politički izazovi ogromni. Logično je da se javljaju novi politički koncepti sa ekstremnim sadržajima.

Baden Virtemberg je pokrajina po svim parametrima na trećem mestu u Saveznoj Republici Nemačkoj: po površini, po broju stanovnika i po bogatstvu (posle Severne Rajne Vestfalije i Bavarske). Činjenica da je u pokrajini sa ovakvim predikatima AfD osvojio 15% je fenomen koji prevazilazi protestni znak. **Došlo je do ozbiljnog pomeranja partija na političkom spektru: CDU je, preuzevši teme i birače političke sredine, napustio desno krilo; SPD je još sa Šrederom i njegovim konceptom “moderne” socijaldemokratije, napustio levo krilo i prešao na sredinu.** Sada je politička scena Nemačke u sredini prepuna, a politički izazovi ogromni. Logično je da se javljaju novi politički koncepti sa ekstremnim sadržajima. U ograničenom prostoru političke sredine, kojoj po tradiciji pripadaju relativno dobro situirani građani, se trenutno tiskaju tri partije: pomenute CDU i SPD, kao i Zeleni koji su sasvim preuzeli konzervativno-vrednosni sistem Libertinaca ekološke i veganske provenijencije. U ovoj gužvi najviše gubi SPD, koji, čini se, odlazi u istoriju. SPD je još uvek programska partija, a programske partije nemaju više budućnost. Građani ne žele da čitaju programe, oni se odlučuju za ličnosti – ukoliko su one još i dobri tviteraši, tim bolje! Znači, dve prave tradicionalne partije: konzervativci i socijaldemokrate, polako ali sigurno bivaju prevaziđeni različitim

ličnostima, odnosno političkim naslovima. Najbolji primer za ovaj fenomen je “fulminantna” pobeda Vinfrida Krečmana, koji nema baš mnogo veze sa Zelenima i u najboljoj je tradiciji skorojevičke politike Joške Fišera.

*Građani ne žele da čitaju programe, oni se odlučuju za ličnosti
– ukoliko su one još i dobri tviteraši, tim bolje!*

U Baden Virtembergu je najizvesnija zeleno-crna koalicija, što će takođe biti dosada neviđeni unikum. Vinfrid Krečman svojim političkim sistemom vrednosti je koliko “zelen”, toliko i “crn” – koliko ekolog, toliko i hrišćanski konzervativac koji je do sada bez pogovora pratio takt politike kancelarke Merkel. Za očekivati je u budućnosti porast AfD-a. Pitanje je da li će SPD, izašavši na pokrajinskom nivou iz koalicije, uspeti da se oporavi.

Rajna Palatinat

U Rajni Palatinatu je Malu Drajer, SPD, uspela da pobedi listu političkih zadataka Julije Klekner, CDU, koju su sve do izbora smatrali eventualnom rivalkinjom Angele Merkel. U ovoj pokrajini se dogodio obrnut sled političkih pobeda, odnosno poraza, iako su aktivni fenomeni identični. Pobeda SPD je istovremeno značila i poraz Zelenih, sa kojima je SPD i u prošloj legislaturi vladao – obrnuto proporcionalno izborima u Baden Virtembergu. Vladajuća premijerka Malu Drajer, slično kao i Vinfrid Krečman, je ovim izborima potvrdila svoju vladavinu, dok je koalicioni partner “ispao” iz igre. Zeleni su u ovoj pokrajini pali na 5,2% i provukavši se kroz iglene uši – ostali u parlamentu. Liberali su i ovde ponovili svoju malu-veliku pobedu. Julija Klekner, CDU, se nije bila usudila da se direktno suprotstavi Angeli Merkel: bila je počela sa kritikom, ali je vrlo brzo svoju kritiku podredila partijskoj disciplini. Birači su ovaj njen kukavički manevar kaznili na izborima. Crveno-zelena koalicija, SPD i Zeleni nije dovoljna, tako da će najverovatnija vladajuća koalicija će biti “semafor” koalcija, sastavljena od SPD-a, Zelenih i FDP-a.

Ovi pokrajinski izbori pokazuju tendenciju vlada koalicija više stranaka, što je takođe jedan zabrinjavajući novum. Tradicionalna nemačka demokratija je imala ustaljene pozicije. Decenijama posle Drugog svetskog rata su vladale koalicije tzv. političkih krila: levog krila – socijaldemokrate i desnog krila – hrišćanske demokrate. Hrišćanske demokrate su uvek išle u dvostrukom “pakovanju” CDU sa CSU.

Hrišćansko-socijalna unija Bavarske (CSU) je konzervativna politička stranka desnog centra u Nemačkoj, koja deluje isključivo u saveznoj državi Bavarskoj. Nastala kao svojevrсна naslednica Bavarske narodne stranke u Vajmarskom periodu i vrlo brzo se nametnula kao saveznik Hrišćanskoj demokratskoj uniji koja je delovala u ostatku Nemačke. Jedino za vreme pokrajinskih izbora u Saarlandu godine 1957. su se

kandidati CSU takmičili protiv CDU. Nakon tog vremena CDU i CSU deluju kao sestrinske stranke i imaju zajednički klub u Bundestagu poznat kao Unija-CDU/CSU (Union-CDU/CSU). CSU je, s obzirom na verski sastav stanovništva u Bavarskoj, daleko je bliža Rimokatoličkoj crkvi od CDU, koja pokriva i protestantsko stanovništvo i često se smatra daleko konzervativnijom u mnogim društvenim pitanjima i ima daleko vernije glasačko telo. CSU je članica Evropske narodne partije i Internacionalne demokratske unije. "Jezičak na vagi" svih tradicionalnih nemačkih vlada su bili Liberali (FDP), koji su decenijeme bili u svim vlada, bilo koje provenijencije, te su uvek vodili resor spoljne politike. Vlade levog političkog krila su bile u istoriji posleratne Nemačke mnogo ređe, ali su Nemačku uvek pokrenule u pravcu modernizacije i reformi. Vlada Vilija Branta je tadašnju Zapadnu Nemačku približila Istoku (sa Ugovorima o saradnji sa DDR-om), dok je vlada Helmuta Šmita jedina mogla da reši problem levog terorizma i Crvenih brigada. Velike koalicije, tako česte u poslednjim vladajućim kombinacijama su se smatrale "vladama nacionalnog spasa" i nisu trajale dugo – samo toliko koliko je bilo neophodno da se urgentni nacionalni problemi reše.

Sve češće se ulazi u velike koalicije, a od ovih izbora vladajuće koalicije počinju da se prave od više od dve stranke. Ovakav razvoj pokazuje do koje mere se politički spektar SR Nemačke "usitnio" i koliko je postao difuzan. **Birači više ne prepoznaju stranke kao artikulaciju jednog posebnog političkog "sveta", odnosno okruženja – one sve više dobijaju klanovska obeležja.**

Tendencija usitnjavanja partijskog pejzaža neugodno podseća na haotične godine Vajmarske Republike u kojima su vlade vladale dekretima, pošto u parlamentu nisu mogle da postignu konsenzus.

Saksonija Anhalt

U istoriji posleratne nemačke demokratije se nije dogodilo da CDU i SPD u koaliciji ne mogu da sakupe polovinu izbornih glasova. Na ovim pokrajinskom izborima se to dogodilo istovremeno u dve pokrajine: Baden Virtembergu i Saksonija Anhaltu. U Baden Virtembergu namesto SPD tradicionalnog velikog partnera stupili su Zeleni, u Saksonija Anhaltu je, ali situacija mnogo komplikovanija.

Na izborima u Saksonija Anhaltu su dve "nove" stranke, obe sa suprotstavljenih krajeva političkog spektra, odnele pobedu: AfD sa 24% glasova i "Linke" (Levi) koji su sa osvojenih 16% na ovim izborima loše prošli.

Saksonija Anhalt je pokrajina na teritoriji bivšeg DDR-a sa glavnim gradom Magdeburg. Posle pada Berlinskog zida ovom pokrajinom je suvereno vladala CDU. Opozicija naspram programa CDU nije uspela da se pronađe u razvodnjenim, politički korumpiranim redovima SPD-a koja je svoju tradicionalnu socijalnu empatiju Šrederovim reformama zamenila sa menadžersko liberalnom salatom začinjenom tradicionalnim socijaldemokratskim parolama. Umesto toga, opozicija je bila počela da se okuplja oko Levice koja je, osnovana 2007, nastala iz Jedinственe socijalističke partije Nemačke, nekadašnje partije Istočne Nemačke.

Izbeglička kriza je i Istočnoj Nemačkoj, koja tek sada pokazuje frustracije tranzicije, pokrenula lavine protesta koji su se odvijali pod zajedničkim nazivom PEGIDA (Patriotski Evropljani protiv islamizacije zapadnog sveta). Napon građanskog nezadovoljstva u Saksoniji Anhaltu je iskoristila AfD stranka i osvojila doista zastrašujućih 24%.

Vlada u Saksoniji Anhaltu će najverovatnije biti tzv. “kenija koalicija” (prema bojama zastave ove afričke zemlje), SPD, CDU i Zeleni, što je, takođe, do sada bilo nezamislivo. Uvreženo je mišljenje među političkim establišmentom Nemačke da “ekstremistima ne treba dozvoliti da vladaju” – facit je takođe veoma zabrinjavajući: U Saksoniji će 40% biračkog tela ostati u opoziciji, koja je sačinjena od “neprijatelja demokratije”. SPD ne prihvata Linke kao svoje prirodne partnere, argumentujući ovaj svoj stav istorijskim neprijateljstvom između komunista i socijaldemokrata. Hrišćanske demokrate sa druge strane, smatraju AfD neo-nacionalsocijalističkom pojavom i ne žele da imaju sa njima dodira.

Ovde bi se trebalo prisetiti neosporne mudrosti najomraženijeg posleratnog konzervativnog političara Franca Jozefa Štrausa, koji je govorio **da u Nemačkoj ne sme postojati politička snaga “desnija” od CSU-a.** Odbijanje velikih nemačkih stranaka da prihvate realnost zahteva svojih građana je veoma opasna. Ovi pokrajinski izbori su jasno pokazali do koje mere je realnost građana za političke elite koje ih vode nevidljiva, neshvatljiva i neprihvatljiva.